

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וילך

(חלק לד שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נצבים-וילך, יזכג אלול, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וילך

והנה ע"ד הפשט שאלה זו היא רק בנוגע למצות הקהל – כי בפשוטו של מקרא, לא איירי הכתוב „ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" בכתיבת ספר תורה אלא קאי על שירת האזינו; ושירה זו שייכת לסוף ימי משה דוקא, כדברי ה' „הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה גו' וחרה אפי גו' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת גו' למען תהי' . . לעד גו' כי אביאנו אל האדמה גו' והי' כי תמצאן גו' וענתה השירה הזאת לפני לעד גו' – הרי שכל (תוכן) שירת האזינו הוא – שתהי' „לעד" לבני ישראל כאשר יעברו את הירדן.

אמנם בנוגע למצות הקהל, אף שגם קיום מצוה זו הוא רק בבית המקדש⁸, הרי אין טעם, לכאורה, שתאמר לבני דוקא בסמיכות ממש להסתלקותו של משה רבינו – שהרי כו"כ מצות נצטוו ישראל, ובפרט במשנה תורה⁹, שקיומן הוא רק בארץ ישראל לאחר שיעברו את הירדן ובביהמ"ק וכיו"ב.

ומכיון שזמנה של מצוה זו הוא „מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה", מקומה הוא לכאורה בהמשך למצות שמיטה (בפ' בהר או עכ"פ בפ' ראה¹⁰).

(6) כפרש"י על הפסוק. אבל ברלב"ג עה"ת שהכוונה לכל דברי התורה בכללם וגם השירה עמהם. ע"ש.

(7) לא, טז ואילך.

(8) כמש"נ (לא, יא) בבוא כל ישראל לראות את פני ה' במקום אשר יבחר. וראה לקמן הערה 16.

(9) ראה רמב"ן עה"ת בהקדמתו לספר דברים. וראה שו"ת הרדב"ז ח"י ב"א קמג.

(10) או בפ' תבוא, ששם נאמרו כו"כ מצות, משא"כ לאח"י (פ' נצבים ואילך), כינסם משה לפני

א. בפרשתנו נתפרשו שתי מצות עשה האחרונות שבתורה – מצות הקהל „מקץ שבע שנים גו' בבוא כל ישראל גו' הקהל את העם גו'")² ומצות כתיבת ספר תורה („ועתה כתבו לכם גו'")³.

וע"פ הידוע⁴ ש„סדר בתורה – תורה הוא", צריך לומר, שזה ששתי מצות אלו לא נאמרו עד סמוך (ליום) מיתת משה, הוא בדיוק „ותורה הוא" – ולכאורה ענין זה דורש ביאור: מדוע המתין הכ"תוב עם ב' מצוות אלו עד סיום התורה?

(1) לדעת הרמב"ם, החינוך וכו' – שלא מנו ברכת התורה (מהפסוק האזינו לב, ג) במנין המצות (משא"כ בנוגע למל"ת, שהרמב"ם במנין המצות מל"ת קצד. וראה סהמ"צ שם. ס' היד הל' מאכלות אסורות פ"א ה"א) למד איסור יין נסך מהפסוק דפ' האזינו (לב, לח). אבל ראה נ"כ הרמב"ם לסהמ"צ וס' היד שם.

(2) לא, י ואילך. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע טז. חינוך מצוה תריב.

(3) לא, יט. סהמ"צ שם מצוה יח. חינוך מצוה תריג.

(4) פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר (לקו"ד ח"א ת, א. ח"ד תשמו, א*). וראה שו"ת חלק תושבע"פ (כלל לשונות בתחלתו). ועוד. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 629 בהערה. וש"נ.

(5) ולהעיר מהפ"י הב' ברש"י ריש פרשתנו (לא, ב ד"ה אנכי), דמשה אמר אז שלא אוכל עוד לצאת ולבוא בדברי תורה כו'.

(*) ושם, בנוגע למצות פיר' שהיא מצוה ראשונה שבתורה (וראה גם ס' השיחות תש"א ע' 46). וראה בארוכה לקו"ש חכ"ו ע' 59 ואילך, בהו' שקדוש החדש הוא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל (ועיי"ש בנוגע ללשון הרמב"ם במנין המצות בריש ס' היד בתחלתו „מצוה ראשונה ממצות עשה לידע כו'"); לקו"ש חכ"ח ע' 174 ואילך – בהו' שמצות נחלות היא מ"ע האחרונה במנין המצות דהרמב"ם.

יתקיימו בארץ כו', צריך יהושע¹⁶ (וכן המלכים¹⁷ שלאחריו) לקרות את התורה הזאת באזני העם, "למען¹⁸ ישמעו... ילמדו גו' ובניהם גו' ישמעו ולמדו לי- ראה את ה"א כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עובדים את הירדן שמה לרשתה".

ומתורץ בפשטות מדוע נאמר זה רק כאן, כי מצוה זו נאמרה בסגנון (והיא כעין) צוואה וציווי ליהושע, באופן הנהגתו בכניסתו לארץ.

ולכן לא נאמרה מצוה זו בהמשך למצות שמיטה, שאז היא פרט במצות שמיטה בהר סיני בתחילת הארבעים שנה, אלא נאמרה כאן להדגיש ענינה – צוואה והוראה בהנהגה הרצויה של בני ישראל לאחר התיישבותם בארץ ישראל.

ואין להקשות שגם מצות שמיטה ענינה שעל ידה יתקיימו ישראל בארץ, וכמודגש בהתוכחה שבעון שמיטה גלו ישראל מארצם¹⁹ –

כי חלוקה וביותר מצות שמיטה ממ-צות הקהל: מצות שמיטה היא מצוה

לכאורה אפשר לתרץ, שבמצות הקהל נאמר, "תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל", שהמלך קורא, "מתחלת אלה הדברים"¹¹, ומכיון ש"התורה הזאת" לא נגמרה כתיבתה עד סמוך למיתת משה¹², לכן אין מקום לצוות ע"ד מצות הקהל עד אז.

אבל זהו תירוץ דחוק, כי ענין זה (א"י) פרשיות נקראות על ידי המלך) הוא רק פרט אחד ממצוה זו, וקשה לומר ש(רק) בשביל זה תתעכב אמירת מצוה זו לישראל עד לאחר אמירת שאר כל מצוות התורה¹³.

ב. ויש לבאר זה (ע"ד הפשט):

ע"פ פשוטו של מקרא, מצות הקהל היא חלק מדברי משה ליהושע, בהמשך לדבריו אליו ע"ד הכניסה לארץ – "כי¹⁴ אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע גו'", שבהמשך לזה ציווה אותו ע"ד מצות הקהל – "תקרא¹⁵ את התורה הזאת גו' הקהל את העם גו'".

כלומר, בתוך דברי הצוואה ליהושע אודות כיבוש וישוב הארץ כו', זרזו ע"ד קיום התומצ"כ כשיעברו את הירדן, שדו"קא עי"ז יהי לבנ"י קיום בארץ, ובהמשך לזה באה מצות הקהל, שכדי שישראל

הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית" (רש"י ר"פ נצבים), ולא ציווה עוד במצות (מלבד הנ"ל בפנים).

(11) לא, יא. פרש"י שם.

(12) ראה פרש"י שם, ט.

(13) ועוד ועיקר: מצינו כמה מצות כיו"ב, ול-דוגמא – הציווי ע"ד ס"ת של המלך, וכתב לו את משנה התורה הזאת" נאמר בפ' שופטים (יז, יח), שגם בפשט"מ מצותו לכתוב כל התורה כולה (ראה פרש"י שם) – והרי זה נאמר ונכתב בתורה לפני גמר כתיבת כל התורה כולה.

(14) לא, ז ואילך.

(15) ראה חזקוני עה"פ: ליהושע הי' מצוה ולכך הי' קורא אותה המלך.

(16) ואת"ל ש"בבוא כל ישראל לראות גו' במ-קום אשר יבחר" (לא, יא) קאי גם על משכן שילה ולא רק ביהמ"ק שבירושלים (ראה לקו"ש ח"ט ע' 323 הערה 18. ויש"נ) – ויהושע מת שנים רבות לאחר חלוקת הארץ (בשנת ב"א תקטז) (סדר הדורות ב"א תקטז) היינו כשלוש עשרה שנה בערך אחרי י"ד שנה דכיבוש וחילוק (ראה סדר עולם ספ"א) נת-קיימה מצות הקהל (כולל קריאת הפרשיות כו') בפועל ע"י יהושע במשכן שילה.

(17) וי"ל שגם מטעם זה כתב רש"י (שם, יא) המלך הי' קורא, כי כיבוש הארץ הוא ע"י המלך דוקא, כמובן בפשטות. וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 323 ואילך (בביאור פרש"י זה). ויש"נ.

(18) לא, יב"ג.

(19) בחוקותיו כו, לד"לה ופרש"י שם.

ויש לומר בזה בהקדם דברי הרמב"ם²¹ בנוגע למצות הקהל, "חייבין²² להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה²³ כיום שניתנה בו בסיני אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתירה ומי שאינו יכול לשמוע מכיון לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שר מעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא"ל".

ועפ"ז מובן הטעם שנאמרה המצוה בסוף ארבעים שנה סמוך ולפני כניסתם לארץ, ולא ביחד עם שאר מצוות התורה (התלויות בארץ) – כי שאני מצוה זו בגדרה משאר מצות התלויות בארץ: בשאר מצות אלו, התנאי בהם דכניסה לארץ הוא רק תנאי במקום וזמן חיובן (שאינן חייבים בהם במדבר כ"א בכניסתם לארץ וכו'); משא"כ מצות הקהל, הרי זה שחיובה הוא בארץ דוקא, הוא חלק מעצם המצוה, דכאשר יוצאים בני ממדבר

פרטית, מצות היחיד שכ"א צריך לקיים בשדה שלו, וגם את"ל שהיא (גם) מצות הציבור, הרי סו"ס מצות שמטיה היא רק מצוה פרטית שמקיימים בארץ;

משא"כ מצות הקהל שהיא מצוה כל-לית ביותר – "ולמדו ליראה גו' (ועד) כל הימים גו'", היינו שהיא מביאה לקיום כל המצות וכל הימים, והיא תלויה במלך הכובש את הארץ, ע"ד כיבוש יהושע.

ג. והנה כ"ז הוא ע"פ פשוטו של מקרא, אשר (א) הכתוב, "ועתה כתבו גו'" אינו מדבר במצות כתיבת ספר תורה כ"א בכתיבת שירת האזינו, (ב) מצות הקהל באה בהמשך לדברי הצוואה ליהושע אודות ביאת וכיבוש הארץ כו'.

אמנם ע"ד ההלכה צריך ביאור בנוגע למצות כתיבת ס"ת (שהרי מפסוק, "ועתה כתבו לכם גו'" ילפינן מצות כתיבת ספר תורה, כנ"ל), וגם בנוגע למצות הקהל אין התירוץ הנ"ל (שהיא דברי צוואה ליהושע) מספיק, ובפרט לפי הדיעות שמצות הקהל אינה מצות המלך דוקא²⁰.

דית ערך הקהל. ושו"נ. לקו"ש ח"ט שם וע' 367. ושו"נ. ועוד.

(21) הל' חגיגה פ"ג ה"ו.

(22) לפנינו התחלת ההלכה היא, "וגרים שאינן מכירין", וכבר העירו (אנציקלופד) תלמודית שם ע' (תמו) שדפוס רומי ר"מ וקושטא רסט נראה שאין כאן התחלת ההלכה, ולפ"ז תיבות, "וגרים שאינן מכירין" שייכות להתיבות בסוף הלכה שלפניו, "אע"פ שיש שם לועזות".

(23) צריך בירור בגירסת, "באימה כו' ברעדה" – שלכאורה המקור בברכות (כב, א) – אבל שם בכמה שינויים.

וראה הלשון, "באימה וביראה כו' ברמב"ם – הל' תפלה פ"ה ה"ד (כעבד לפני רבו בתפלה); שם פ"ב ה"א (במתרגם התורה); סוף הל' ס"ת (ביושב לפני ס"ת); הל' סנהדרין פ"ג ה"ז (שיבת הדיינים). וראה לקו"ש חכ"ה ע' 71 הערה 14 ובושה"ג שם.

(20) כי אף שקריאת הפרשיות היא ע"י המלך, כמפורש במשנה (סוטה מא, א. וראה רש"י שם ד"ה שנאמר) – אינו מוכרח שמצות הקהל היא מצוה דהמלך, ואדרבה, מלשון הרמב"ם (הל' חגיגה פ"ג ה"א) "מ"ע להקהיל כל ישראל" (סתם, ולא כתב שהחייב הוא, "על המלך להקהיל" וכיו"ב) משמע דלא הוי מצות המלך. וגם בנוגע לקריאת הפרשיות, הרי מזה שהרמב"ם לא הזכיר הא דמלך קורא תיכף בתחילת הפרק כשמגדיר עצם המצוה (כ"א בהלכה ג שם), משמע קצת שאי"ז מעצם גדר המצוה (ואפ"ל דהוי מפני כבוד המלך וכיו"ב). וברלב"ג כאן (בהתועלת הי"ג), "המלך או הכה"ג או הנשיא שבישראל". ועד"ז באברבנאל "קרא הגדול שבעם שהוא המלך או השופט". וראה לשונו לפניו הובא לקמן הערה 34. וכ"כ במנ"ח שם מ"ע תריב (ועוד) ע"ד ההלכה. וראה בכ"ז אנציקלופד תלמוד

את ה' אלקיכם ושמו לעשות את כל דברי התורה הזאת ובניהם אשר לא ידעו יש-מעו ולמדו ליראה את ה'א כל הימים גו' – היינו שעיקר ההדגשה היא על יראת ה' המביאה לידי עשיית המצות; משא"כ מצות כתיבת ס"ת תוכנה הוא „ועתה כתבו גו' ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם“, שתכלית הכתיבה היא – הלי' מוד²⁸.

וחילוק זה בין שתי מצות אלו – מצינו גם בהלכה, ועד שיש מזה נפק"מ למעשה:

במצות וענין הקהל כתב הרמב"ם²⁹ „מ"ע להקהיל כל ישראל אנשים ונשים וטף כו' ולקרות באזניהם מן התורה פ"ר שיות שהן מזרות אותן במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת“, והיינו שכל המעמד הגדול והקדוש הזה אינו (כ"כ) בשביל לימוד התורה (לימוד פרשיות אלו), אלא בשביל החיזוק והזירוז בקיום המצות.

וי"ל שזהו הטעם למ"ש הרמב"ם בהמשך הענין, שהכל (גם אלו שאינם מכירים כו') „חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע באימה ויראה וגילה ברעדה . . אפילו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כולה חייבין לשמוע בכוונה גדולה כו' ומי שאינו יכול לשמוע כו' שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת כו' מפי הגבורה שומעה" – כי אין הת-כלית – הלימוד, אלא קבלת עול מצות.

וגם זה שמצות כתיבת ס"ת תכליתה הלימוד – נוגע לדינא, וכמ"ש הרא"ש³⁰

סיני – המקום שבו קבלו את התורה מפי הגבורה למקום אחר ושונה בתכלית; וכן עוברים מנשיאות משה (שקבל התורה מפי הגבורה) לנשיאות יהושע – צריך להיות אצלם (מזמן לזמן) מעין המעמד שניתנה בו בסיני „הקהל את העם האנ-שים והנשים והטף וגרך“, לחזקם ולזרזם במצוות התורה.

ועפ"ז י"ל (מעין זה) גם במצות כתיבת ס"ת, שמפורש בה²⁴ „כתבו – מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני“, והובא להלכה ברמב"ם²⁵ במצות כתיבת ס"ת. כי זהו (תוכן) מצות כתיבת ס"ת בשלימותה, שגם אלו שלא היו בגופם בהר סיני בעת קבלת התורה, יהי' אצלם מעין קבלת התורה. ולכן נאמרה מצוה זו בסמיכות ליציאתם מן המדבר ומנשיאות משה.

ד. ויש לבאר הטעם שישנם שתי מצות כדי שיהי' תמיד מעין קבלת התורה בסיני:

במ"ת בהר סיני היו (בכללות) שני דברים: א) קבלת התורה בענינה (ל"י מודה), ב) קבלת מצות²⁶.

ויש לומר, ששתי המצוות הנ"ל הן כנגד שני ענינים אלו: מצות הקהל ענינה – קבלת מצוות התורה, ומצות כתיבת ספר תורה – היא (בעיקר) בשביל לימוד התורה²⁷.

וכמפורש בכתוב שתוכן מצות הקהל הוא „למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו

(24) מנחות ל, א.

(25) הל' תפילין מזוה וס"ת רפ"ז (ה"ה כאילו קיבלה מהר סיני). וכ"ה בסהמ"צ וחינוך שבהערה 3.

(26) וי"ל שכנגד זה אמרו ישראל וקבלו „נעשה ונשמע" – ראה לקו"ש חכ"א ס"ע 142 ואילך.

(27) ועד שלדעת כמה פוסקים האידנא ה"ז ע"י ספרי תושבע"פ וכי' – ראה לקמן בפנים.

(28) וראה חינוך מצוה תריג.

(29) הל' תגיגה רפ"ג.

(30) הלכות קטנות ריש הל' ספר תורה. וראה גם חינוך שם. ועוד.

ויש לבאר חילוק זה בהתאם למשנת^ל, שמצות כתיבת ס"ת מטרחה לימוד התורה, ומצות הקהל – קבלת עול מצות:

לימוד התורה אינו שווה אצל כל ישראל, דנוסף על החילוק באופן קיום מצוה זו – דיש שיוצא י"ח רק ע"י לימוד באופן ד', והגית בה יומם ולילה^כ כפשוטו, ויש שיוצא י"ח בפסוק אחד שחרית ופ"סוק אחד ערבית (כמבואר בהלכות ת"ת^{כט}), הרי גם בהשגת התורה חלוקים זמ"ז, שכל אחד מבין לפי ערכו כו' – ולכן מצות כתיבת ס"ת, השייכת ללימוד והשגת התורה, היא מצוה על כל יחיד ויחיד ב"פ^ע;

משא"כ בנוגע לעשיית המצות הרי "תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצות בבחי' מעשה"^{כז}; וכן בענין קבלת עול מצות – היראה המביאה לידי עשיית המצות ("ויראו גו' ושמרו לעשות גו'") – דקבלת עול מלכות שמים היא למעלה מהתחלקות והיא שווה לכל נפש – ולכן, גם מצות הקהל, שענינה לעורר את ישראל ליראת השם ושמירת המצות, היא חובת הכללי, הכוללת את כל עם ישראל בשווה.

[ומצינו שני ענינים אלה במ"ת גופא – שכללות מעמד הר סיני ה' לכל ישראל כאחד, בבת אחת דוקא, ל' יחיד^{כד}

המצוה מוטלת על כל ישראל כו' . . כי גם הכתוב אמר נגד כל ישראל מכלל שה' קורא אחד ויהי נגד כל ישראל . . וראוי שה' הראש והגדול אשר בעם שהוא המלך לפי שהמלך . . הוא נפש כללית לעם ובהיותו הוא הקורא ה' כל ישראל קורא.

וראה בפרטיות בהנסמך בהערה 20.

(35) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.ה. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"א.

(36) לשון התניא רפמ"ד.

(37) ראה זח"צ פד, ב. מדרש לק"ט יתרו כ, ב.

דמצות כתיבת ס"ת שעל כל אחד ואחד היתה, בדורות הראשונים שהיו כותבים ס"ת ולומדין בו, אבל האידנא שכותבין ס"ת ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים מצוה עשה היא על כל איש מישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושי' להגות בהן הוא ובניו, כי מצות כתיבת התורה היא ללימוד בה כדכתיב ולמדה את בני ישראל שימיה בפייהם וע"י הגמרא והפי' ידע פי' המצות והדינים על בוריים לכן הם הם הספרים שאדם מצוה לכתבם^כ.

ה. עפ"ז יובן עוד חילוק בין שתי מצות אלו – שמצות כתיבת ס"ת היא מצות היחיד, בלשון הרמב"ם^{כז}, "מצות עשה על כל איש ואיש^{כח} מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו", ואילו מצות הקהל שייכת לציבור כולו^{כט}, זהו תוכן המצוה – "הקהל את העם".

(31) וכן נפסק בטור ושו"ע יו"ד סי' ער ס"ב. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 18 ואילך. ע"ש.

(32) הל' ס"ת רפ"ז.

(33) כ"ה ברמב"ם. וראה כלי חמדה פרשתנו עה"פ (אות ד) דכפל הלשון "כל איש ואיש" (ודלא כבריש הל' שקלים "כל איש") בא למעט שלא נימא דהיא מצות הציבור, ובא למעט דגם בשותפות אינו מקיים המצוה דכתיבת ס"ת – (וראה פתחי תשובה שם ר"ס ער).

(34) כי גם להדיעות שהיא מצות המלך לקרות – ראה יראים סרפ"ט (ובהשלם – רסו), חינוך שם – ה"ה שייכת לציבור כולו שכולם יבואו לשמוע (ראה יראים סר"צ (בהשלם – תלג)). ופשיטא לפי פשטות לשון הרמב"ם, "מ"ע להקהיל כו'" (ועד"ז בעוד ראשונים).

ולהעיר מתיב"ע פרשתנו לא, יא: תיקון ית אורייתא, שם, יב: כנושו ית עמא. וראה אברבנאל: ומאשר אמר שיקרא את התורה הזאת ידענו שהיתה

(*) הועתק בסמ"ג מ"ע כד. אבל בשו"ע שם ר"ס ער כ, כל איש. ובטור שם, כל אדם. ואכ"מ.

הר סיני ומ"ת ה' לא בלימוד התורה ושמיעת מצוות ה', ובפרט שזה ה' גם קודם מ"ת אצל האבות כו', אלא החידוש הוא שאז ה' זה באופן של ראי', כמ"ש „וכל⁴⁵ העם רואים את הקולות גו' אתם⁴⁶ ראייתם גו'“, „הראנו⁴⁷ ה"א את כבודו גו'“, וזה ה' „בעבור (שע"ז) דוקא באים להשלימות אשר) תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו⁴⁸“.

וכידוע⁴⁹ דאינה דומה שמיעה לראי'⁵⁰, דשמיעה היא מרחוק (ולכן ב"י כולתה לתפוס רק דבר רוחני כמו קול וכה"ג, ונתפס רק בשמיעה – הבנה והשגה, רוחניות האדם), משא"כ ראי' היא מקרוב (ולכן ראי' תופסת בדבר גשמי, וגם פועלת על גשמיות גופו עד שהדבר הנראה מתאמת אצל הרואה), וכן ה' במ"ת, ש"כל העם רואים את הקולות" – רואים את הנשמע⁵¹, ולכן נתאמת אצל כאו"א מישראל ש, „אנכי ה"א וכו'“.

וי"ל שזהו הטעם שבכדי שהדור שלאחרי דור מ"ת והדורות הבאים „יראו את ה"א ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" – אינה מספיקה זכירת מעמד הר סיני – שזוכר דבר שהי' בעבר, שאז האדם הוא בריחוק מהדבר; אלא צ"ל ענין מיוחד, מצות הקהל, שכל ישראל, אנשים נשים וטף, נקהלים יחד כמו במעמד הר סיני „ויראה עצמו

(ואחז"ל³⁸ ד„אילו היו ישראלים חסרים אפילו אדם אחד" לא היו זוכים למ"ת), ולאידך ארז"ל³⁹ שאחד מהטעמים שעשה"ד נאמרו בלשון יחיד – הוא משום שנאמרו לכל יחיד ויחיד^{9ב} ע.

ויש לומר, ששני ענינים אלו באופן נתינת התורה הם בהתאם לשני הענינים שניתנו במ"ת: נתינת התורה ומצות ליש-ראל באופן השווה לכל – ומצד זה הרי מתן תורה הוא כולל פרטי כלל ישראל כמצאות אחת; משא"כ לימוד התורה שניתן במ"ת, הוא בכאו"א לפי ערכו].

ו. והנה הטעם והצורך לכך שמזמן לזמן (בכל שבע שנים⁴⁰) צריכים לחיות מחדש (איבערלעבן) את מעמד הר סיני בהקהל, וכן זה שכל אחד חייב לכתוב ס"ת שיהי' „כאילו קבלו מהר סיני“

– אף שכל הנשמות היו בעת מ"ת⁴¹ כמ"ש⁴² „את אשר ישנו פה . . ואת אשר איננו פה“, וגם נצטוונו „רק⁴³ השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדבר רים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה"א בחורב⁴⁴ –

הוא משום שעיקר החידוש דמעמד

(38) ראה דב"ר פ"ז, ת. וראה גם מכילתא יתרו יט, א.

(39) ראה פסיקתא דר"ב פ' יב. פסיקתא רבתי פכ"א. תנחומא באבער יתרו יז. רמב"ן עה"ת יתרו כ, ב.

(40) ראה אברבנאל כאן הטעם ש, לא היתה בכל שנה ושנה וגם מדי חדש בחדשו.

(41) ראה פרקי דר"א פמ"א. שמו"ר פכ"ח, ו. תנחומא יתרו יא. וראה גם שבת קמו, א (ובחדא"ג מהרש"א שם).

(42) נציבים כט, יד.

(43) ואתחנן ד, ט"ז.

(44) ומנאה הרמב"ן בהוספותיו לספר המצות להרמב"ם מל"ת ב.

(45) יתרו כ, טו.

(46) שם, יט.

(47) ואתחנן ה, כא.

(48) יתרו שם, יז.

(49) ראה אוה"ת ואתחנן ע' סב ואילך. סה"מ

תרס"ג ע' יג ואילך. סה"מ תש"ט ע' מה ואילך.

לקו"ש ח"י ע' 121 ואילך.

(50) מכילתא יתרו יט, ט. וראה גם ר"ה כו, א.

(51) פרש"י יתרו שם, טו ממכילתא שם.

שע"י ההוספה וחיזוק בהתעוררות זו שכאור"א עושה – ע"י שמקהיל אנשים נשים וטף השייכים אליו, ומעוררם ע"ד לימוד התורה וקיום המצות, ובכלל – „ליראה את ה'א", הרי זה פועל בהנקה לים – „נזכרים ונעשים" – ליראה כל הימים כאילו עתה נצטוו בה מפי הגבורה בתוקף הראי' דמ"ת,

ועד שזה ממחר ומזרז קיום היעוד ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים ולירושלים בית מקדשך ביהמ"ק השלישי, בביאת „המלך המשיח" שיקרא בו את התורה הזאת, בגאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ נצ"ר"י תשל"ג)

כאילו עתה נצטוו בה ומפי הגבורה שומעה שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל".

וכן הוא במצות כתיבת ס"ת, שדוקא כאשר כותבו בעצמו, שפועל בעצמו ובמעשה שלו, אזי הוי „כאילו קבלו מהר סיני", ע"ד הראי' דמ"ת (שגם) הגוף הגשמי של האדם – ה' באימה וביראה וברתת ובזיעה⁵².

ז. אע"פ שבזמן הזה, שאין ביהמ"ק אין מצות הקהל כפשוטה, הרי מובן, שכשם שהוא בכל הדברים התלויים במקדש (קרבנות וכו') – שברוחניות ישנם גם עתה, וכמחז"ל⁵³ תפלה במקום קרבנות תקנום, ישנו מעין זה⁵⁴ במצות הקהל⁵⁵.

(52) ברכות כב, א.

(53) ברכות כו, א"ב. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סצ"ח (ס"ד).

(54) ראה לקמן ע' 215. סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 17 ואילך, ע' 163 הערה 89.

(55) להעיר מאברבנאל: מכאן נשאר המנהג ב-

מינו שביום השמיני חג העצרת האחרון נקראים יום שמחת תורה שבו ביום אנו משלימים את התורה עומד הגדול שבקהל ומסיים אותה והוא בעצמו קורא מבלי תורגמן פרשת וזאת הברכה לדמיון מעשה המלך בזמן האלקי ההוא.

